

Уладзімір Гніламёдаў (Мінск)

Заключнае слова

Дарагія калегі!

Наша навуковая канферэнцыя “Пушкін – беларуская культура – сучасць”, прысвеченая 200-годдзю з дня нараджэння вялікага паэта, падыходзіць да завяршэння. Прыйнацца, я не чакаў, што яна будзе такой шматлюднай, багатай на цікавыя навуковыя росшукі, даклады і паведамленні. Не сакрэт, што непасрэдна пытаннямі пушкіністыкі беларускае літаратурназнаўства (у тым ліку ў яго рускамоўнай частцы) займаецца мала, час ад часу. І тым не менш мы былі сведкамі і ўдзельнікамі вельмі зацікаўленай размовы пра жыццё і творчасць знакамітага рускага паэта, пра гісторычную своеасаблівасць яго эпохі, пра створаныя ім харектары і тыпы і іх нацыянальныя вытокі, пра жыццесцвярджальны пафас пушкінскай паэзіі, якая аказала значны ўплыв на станаўленне і развіціе беларускай літаратурныі і ўсёй культуры ў целым.

Пушкін гадаваўся ў атмасфери французкай культуры, але стаў вялікім рускім нацыянальным паэтом.

Чаму ж ён такі блізкі нам, беларусам? На гэтае пытанне і паспрабавалі адказаць удзельнікі нашай канферэнцыі.

Пушкін адкрыў духоўны свет чалавека XIX ст., які выступае ў яго творчасці не ў абстрактным выглядзе, якім бачылі яго рацыяналісты XVIII ст., а жывы, адкрыты, індывідуальны. Ён выразна адчуў набліжэнне новай эпохі, новага мыслення, новага стаўлення да жыцця, новых адносін да чалавека. Рацыяналізм з яго класіцыстычным эквівалентам у мастацтве набыў чалавечасце вымярэнне, аплодніўся рамантычным гуманізмам. В. Бялінскі вызначаў лірыку Пушкіна як “внутреннюю красоту человека”, “лелеющую душу гуманность”¹. Жыццё і творчасць Пушкіна азначылі абуджэнне ў рускім чалавеку пачуцця асобы, уласнай годнасці, маральнай адказнасці. Ён узняў найбольш вострыя тэмы свайго часу, якія хвалявалі грамадскасць, сацыяльна-гістарычныя, філасофскія, маральнатычныя, эстэтычныя праблемы эпохі і карэнныя пытанні чалавечага быцця ўвогуле. Усе яны ў той ці іншай ступені знайшлі адлюстраванне ў пушкінскіх творах. Высока ставіў “Яўгенія Анегіна” Адам Міцкевіч: “Пушкін знаходзіць бясконцае багацце матываў — то камічных, то трагічных, то рамантычных. Яго стыль вылучаецца незвычайнай дасканаласцю, здзіўляе плынъ паэтычнай мовы, якая няспынна мяняе форму і фарбы,

прычым чытач не заўважае, як ад оды мы спускаемся да эпіграмы, а затым зноў узвышаемся, сустракаючы сцэны, якія дасягаюць амаль эпічнай велічы”².

З Пушкіна пачынаецца залаты век рускай паэзіі, які даў Баратынскага і Лермантава, Някрасава і Цютчава, Фета і Случэўскага. Ён адкрыў эстэтычную самакаштоўнасць і самадастатковасць паэзіі — без павучання, без маралізаторства. Прыйгажосць для яго — гэта не нешта адцягненае, а тое, што можна ўбачыць, адчуць, абдумаць, — прыйгажосць прыроды, чалавечага ўчынку, думкі. Ён разам з тым прынёс у паэзію новыя ідэі, узбагаціў яе музычнасцю, лірызмам, спавядальнасцю, паэтычнай разняволенасцю, узняў на новую ступень літаратурную мову.

Паэзія гэтага выдатнага паэта — прыклад жывога, гарманічнага яднання чалавека і свету. Ён смела выкryваў заганнасць тагачасных парадкаў, заклікаў праяўляць міласэрнасць, сцвярджжаў дабрату і чалавечнасць. Яго творы абуджжаюць у людзях добрыя пачуцці.

Пушкін не толькі вялікі паэт, але і празарлівейшы, з геніяльнай інтуіцыяй вучоны-гуманітарый свайго часу. Гэта тэма таксама знайшла адлюстраванне ў нашай канферэнцыі.

Прараблена немалая праца. Мы яшчэ раз установілі ці, дакладней, на новай аснове паўтарылі ту юціну, што Пушкін — сын свайго часу і чалавек на ўсе часы. Для сваіх чытачоў ён даўно стаў сімвалам самога жыцця.

Кажуць, што гаварыць пра Пушкіна можна па праву любові. Мне здаецца, што гэта яшчэ раз засведчыла наша канферэнцыя.

---

¹ Белинский В.Г. Полн. собр. соч. М., 1955. Т. 7. С. 339.

² Мицкевіч А. Собр. соч.: В 5 т. М., 1954. Т. 4. С. 383.